

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Perhehoidon sovelta- misohje

2026

Sisällys

Perhehoidon soveltamisohje	1
Johdanto	5
Keskeinen perhehoitoa ohjaava lainsäädäntö	5
Keskeiset käsitteet	6
1. Perhehoito	8
1.1 Perhehoidon tarkoitus ja tavoite	8
1.2 Perhehoidon järjestäminen	8
1.3 Perhehoitomuodot	9
1.4 Perhehoidon myöntäminen	9
Perhehoitoon ei sovellu asiakas joka/jolla on	9
2. Perhehoitoon hakeutuminen ja ohjautuminen	10
2.1 Yhteistyö ja yhteydenpito	10
2.2 Omaishoidon ja perhehoidon välinen ero	11
3. Perhehoitajan ja perhekodin hyväksyminen	11
3.1 Perhehoitaja	11
Perhehoitajana voi toimia	12
Esteet perhehoitajaksi ryhtymiselle	12
Perhehoidon toteuttaminen	13
3.2 Perhehoitajan ennakkovalmennus	13
3.3 Perhekoti ja perhekodin turvallisuus	14
3.4 Perhekodissa hoidettavien henkilöiden määrä	14
4. Perhehoidon palkkiot ja korvaukset	15
4.1 Hoitopalkkio	15
4.2 Kustannusten korvaaminen	15
Peruskulukorvaukseen sisältyvät	16
Perhehoidosta aiheutuvat matkakulut	16
4.3 Käynnistämiskorvaus	17
4.4 Maksut perhehoidon keskeytyksen ajalta	17
Perhehoitajan sairastuminen	17
Keskeytys perhehoitajasta riippumattomasta syystä	18
Perhehoitajan osallistuminen tukitoimiin	18
5. Perhehoitajan asema	19

5.1 Toimeksiantosopimus	19
Toimeksiantosopimuksen sisältö	19
Sijaishoitajan toimeksiantosopimus	20
Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	20
5.2 Perhehoitajan oikeus vapaaseen	21
5.3 Hoidon toteuttaminen perhehoitajan vapaan tai muun poissaolon aikana	22
5.4 Perhehoitajan eläketurva ja vakuutukset	23
Perhehoitajan eläketurva	23
Perhehoitajan vakuutukset	23
5.5 Perhehoitajan tuki	24
Perhehoitajan vastuutyöntekijä	24
Hyvinvointi- ja terveystarkastukset	24
Täydennyskoulutus	25
Työnohjaus	25
Vertaistuki ja mentorointi	25
Perhehoitoliitto	25
6. Perhehoidon asiakkaan asema	26
6.1 Asiakas- ja toteuttamissuunnitelma	26
6.2 Perhehoidon asiakasmaksut	26
Vammaispalvelujen perhehoidon asiakasmaksut	26
Lyhytaikaisen ja osavuorokautisen perhehoidon asiakasmaksu	28
Omaishoidontuen vapaan asiakasmaksut	28
Maksun perimättä jättäminen/asiakasmaksun alentaminen	28
Perhehoidon asiakkaan vakuutukset	29
6.3 Perhehoidossa olevan asiakkaan yksityis- ja käyttövarat	29
6.4 Perhehoidossa olevan asiakkaan valitus- ja vaikutusmahdollisuudet	29
6.5 Asiakkaan kuolema perhekodissa	29
7. Perhehoitajan oikeudet ja velvollisuudet	30
7.1 Tietojensaantioikeus ja tietojen säilytys	30
7.2 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus	30
7.3 Perhehoitajan ilmoitusvelvollisuus	31
8. Hyvinvointialueen oikeudet ja velvollisuudet	32
9. Perhehoidon ohjaus ja valvonta	32

Ennen perhehoidon käynnistämistä tapahtuva ohjaus ja valvonta	33
Ohjaus ja valvonta perhehoitajuuden aikana	33
Epäkohtiin puuttuva ohjaus ja valvonta	33
10.Toimintaohjeen voimaantulo	33

Johdanto

Perhehoidolla pyritään edistämään ja ylläpitämään hoidossa olevan asiakkaan toimintakykyä, perusturvallisuutta ja sosiaalisia suhteita. Perhehoidon erityisenä vahvuutena ovat pysyvät ihmissuhteet ja niiden luoma turva sekä mahdollisuus kiintymyssuhteisiin. Perhehoidossa eheän arjen perustana ovat toistuvat ja säännölliset arkirutiinit. Perhehoito on tavallista perheen elämää.

Tämä toimintaohje koskee Soiten ikääntyneiden ja vammaispalveluiden toimintayksikön toimeksiantosuhteista perhehoitoa ja perustuu perhehoitoa koskevaan lakiin. Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Perhehoitoa voidaan järjestää toimeksiantosuhteisesti ennakkovalmennuksen käyneen perhehoitajan kanssa. Hyvinvointialue Soite vastaa perhehoidon järjestämisestä lain ja tämän toimintaohjeen vaatimalla tavalla.

Keskeinen perhehoitoa ohjaava lainsäädäntö

Ajantasaiseen lainsäädäntöön voi tutustua www.finlex.fi

- Perhehoitolaki
- Sosiaalihuoltolaki ja Sosiaalihuoltoasetus
- Kotikuntalaki
- vammaispalvelulaki
- Laki sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksuista
- Hallintolaki ja Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa
- Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista

Perhehoidon asiakkaiden henkilötietojen ja asiakastietojen käsittelyssä noudatetaan ajantasaista tietosuojalainsäädäntöä (EU:n yleinen tietosuoja-asetus, tietosuojalaki) sekä ajantasaista asiakastietojen käsittelyä ohjaavaa lainsäädäntöä. Asiakastietojen käsittelystä säädetään muun muassa:

- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä
- Julkisuuslaki

- Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista
- laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta

Perhehoidon toimintaohje, palkkiot ja kulukorvaus sekä asiakasmaksut hyväksytään aluehallituksessa. Toimialueet vastaavat yhdessä toimintaohjeen päivittämisestä. Vuosittain vahvistetaan indeksikorotukset perhehoidon palkkioihin ja kulukorvauksiin. Muutoksia soveltamisohjeen muuhun sisältöön tekee työryhmä, johon kuuluvat ikääntyneiden ja vammaispalveluiden perhehoidosta vastaavat viranhaltijat sekä perhehoitajien edustajat.

Keskeiset käsitteet

Perhehoito on sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä hyvinvointialueen on huolehdittava sosiaalihuoltolain 14§:n mukaan. Perhehoito on asiakkaan hoidon, tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan tai asiakkaan kodissa.

Perhehoitaja on hyvinvointialueen hyväksymä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa ja henkilökohtaisen ominaisuuksien perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. Perhehoitajalla on käytyä ja hyväksyttävästi suoritettuna tehtävän edellyttämä ennakkovalmennus.

Perhehoitokoti on sijoittavan hyvinvointialueen hyväksymä yksityiskoti, jossa perhehoitoa toteutetaan.

Toimeksiantosopimus on perhehoitajan ja hyvinvointialueen välinen sopimus, joka tehdään jokaisesta perhehoidossa olevasta asiakkaasta. Toimeksiantosopimus ei ole työsopimus.

Toimeksiantaja eli sijoittava hyvinvointialue valvoo, että sekä perhehoito että sijoittaminen perhehoitoon toteutuvat lain mukaisesti ja asiakaslähtöisesti.

Kiertävä perhehoitaja toimii asiakkaan kotona omaishoitajan vapaapäivien aikana sekä sosiaalisen kuntoutuksen tukena. Kiertävä perhehoitaja voi myös toimia sijaisena alueen perhehoitokodeissa. Kiertävä perhehoitajuus on yksi perhehoidon muoto.

Päätoiminen perhehoitaja on perhehoitaja, joka ei ole perhehoitokodin ulkopuolella ansiotyössä.

Perhehoitajan sijainen on henkilö, joka tekee sijaisuuksia perhehoitokodeissa tai kiertävien perhehoitajien asiakaspaikoissa, kun vakituinen perhehoitaja pitää vapaita tai sairastuu.

Osavuorokautinen perhehoito voi olla kertaluonteista tai säännöllisesti toistuvaa, alle 12 tuntia kestävää päivä tai yöaikaista hoitoa.

Lyhytaikainen perhehoito tarjoaa asiakkaalle kertaluonteista tai säännöllistä, määräaikaista perhehoitoa. Perhehoitoa voidaan tarjota esim. omaishoitajan vapaiden aikana, avohuollon tukitoimena, sosiaalisena kuntoutuksena tai toipilasaikana sairaalahoidon jälkeen ennen kotiutumista omaan kotiin.

Pitkäaikainen perhehoito tarjoaa asiakkaalle kodin toistaiseksi voimassa olevaksi ajaksi.

Omatyöntekijä on hyvinvointialueen nimeämä henkilö perhehoidossa olevalle asiakkaalle.

Vastuutyöntekijä on hyvinvointialueen nimeämä henkilö perhehoitajalle.

Perhehoitajien terveydenhoitaja on hyvinvointialueen työntekijä, joka tukee perhehoitajan terveyttä ja hyvinvointia, tekemällä perhehoitajille hyvinvointi- ja terveystarkastuksia.

1. Perhehoito

1.1 Perhehoidon tarkoitus ja tavoite

Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan.

(Perhehoitolaki 1 § 2 mom.)

Perhehoidon vahvuuksia ovat kodinomainen ympäristö, yhteisöllisyys, pysyvät ihmissuhteet ja mahdollisuus yksityisyyteen. Perhekodin arkeen osallistuminen ja perhehoitajan läsnäolo tukevat asiakkaan toimintakykyä, kuntoutumista ja hyvää elämänlaatua sekä tasapainoista ja turvallista arkea. Perhehoidossa olevalla henkilöllä on muihin perhekodin jäseniin nähden tasavertainen asema.

1.2 Perhehoidon järjestäminen

Hyvinvointialue Soite vastaa perhehoidon järjestämisestä. palvelualuejohtaja yhdessä toimintayksikön viranhaltijoiden kanssa vastaa perhehoidon kokonaisuudesta. Perhekodin ja perhehoitajan hyväksyy ao. toimialueen viranomainen. Perhehoidon onnistuminen edellyttää moniammatillista yhteistyötä.

Päätökset perhehoitoon sijoittamisesta tehdään toimialuekohtaisesti:

- Pitkäaikaisen perhehoidon hakemukset käsitellään SAS-työryhmissä ja niistä päättää viranhaltija.
- Lyhytaikaiseen perhehoidon päättää viranhaltija.

Ennen perhehoitosijoituksen alkamista tehdään toimeksiantosopimus perhehoitajan ja hyvinvointialueen välille.

Vastuuyöntekijä huolehtii perhehoitoon liittyvistä tukitoimista ja tukee perhehoitajaa tehtävässään.

Omatyöntekijä nimetään asiakkaille perhehoidon ajaksi. Perhehoidon asiakkaan omatyöntekijä tekee ja ylläpitää perhehoitoon sijoitetun asiakkaan asiakassuunnitelmaa yhteistyössä asiakkaan, omaisten, läheisten, huoltajan/edunvalvojan ja perhehoitajan kanssa.

Vastuuyöntekijä ja omatyöntekijä tekevät tiivistä yhteistyötä perhehoidon asioissa molempien osapuolten etujen mukaisesti.

1.3 Perhehoitomuodot

Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Perhehoitolaki 3 §.

Perhehoito voi olla lyhytaikaista tai pitkäaikaista perustuen yksilöllisiin asiakas-, hoito-, palvelu- ja kuntoutumissuunnitelmiin. Perhehoitoa voidaan toteuttaa myös osavuorokautisena, joko päivä- tai yöaikaisena. Perhehoito tapahtuu joko perhehoitajan tai asiakkaan yksityiskodissa.

Perhehoito voi olla lapsen, nuoren, aikuisen tai ikääntyneen asiakkaan kohdalla lyhytaikaista tai pitkäkestoista kestäen vuosia tai jopa vuosikymmeniä.

Osavuorokautinen perhehoito kestää enintään 10 tuntia päiväsaikaan tai enintään 12 tuntia yöaikaan. Osavuorokautista perhehoitoa voidaan toteuttaa **kiertävän perhehoitajan** toimesta tai **päivähoitotyyppisenä** toimintana perhehoitajan kodissa.

Lyhytaikainen perhehoito on kestoaltaan enintään 14 vrk/kk. Lyhytaikainen perhehoito voi olla myös osavuorokautista päivä- tai yöhoitoa.

Lyhytaikainen ympärivuorokautinen perhehoito perhehoitokodissa on yksi vaihtoehto eripituisiin huolenpidon tarpeisiin. Lyhytaikainen perhehoito tarjoaa vanhemmalle, puolisolle tai omaishoitajalle mahdollisuuden levätä sitovasta hoitotehtävästä. Lyhytaikaisessa perhehoidossa tuetaan myös asiakkaan itsenäistymistä. Lyhytaikaista, ympärivuorokautista perhehoitoa voidaan toteuttaa myös **hoidettavan kodissa**.

Pitkäaikainen perhehoito on toistaiseksi voimassa olevaa perhehoitoa perhekodissa. Pitkäaikainen perhehoito tarjoaa turvallisen ja kodinomaisen perhe-elämän ja luo läheisiä pitkäaikaisia ihmissuhteita heille, jotka eivät voi asua tai selviytyä tukitoimien avulla omassa kodissa. Pitkäaikaisessa perhehoidossa oleva asiakas on tasavertainen muiden perheenjäsenten kanssa.

1.4 Perhehoidon myöntäminen

Perhehoidon myöntäminen perustuu palvelutarpeen arviointiin ja/tai laadittuun asiakassuunnitelmaan. Perhehoidon järjestämisessä on tärkeä turvata hoidettavan ja hänen läheisensä osallisuus perhehoitoa suunniteltaessa ja sitä toteutettaessa. Perhehoitoon sijoittamisen lähtökohtana ovat perhehoitoon sijoitettavan yksilölliset tarpeet, elämäntilanne, aikaisemmat elämäkokemukset sekä tuen, ohjauksen, hoivan ja huolenpidon tarve. Perhehoito nähdään hoidettavan tarpeiden ja edun mukaisena.

Perhehoitoon ei sovellu asiakas joka/jolla on

- tarvitsee jatkuvaa sairaalatasoista hoitoa
- vaikeita unihäiriöitä tai vaikeaa fyysistä levottomuutta (jatkuva kävely, harhailu, touhuilu)

- tarvitsee säännöllisesti apua öiseen aikaan
- alentunut kynnyks aggressiivisiin reaktioihin, aggressiivisuus
- voimakas tarve lähteä pois perhehoitokodista (karkailu)
- tarvitsee jatkuvasti päivittäisissä toimissa kahden henkilön apua
- asianmukaisen lääkehoidon toteutumisen haasteita
- asiakkaan tai omaisen yhteistyön haasteet
- asiakas, jolla on aktiivinen päihdeongelma
- asiakas jolla on vaikea ahdistuneisuus tai voimakkaita sekavuustiloja
- hankalaa impulsiivisuutta, estottomuutta, seksuaaliväritteiset teot ja puheet

2. Perhehoitoon hakeutuminen ja ohjautuminen

Perhehoitoon hakeudutaan ottamalla yhteys Soiten perhehoidon työntekijään, asiakkaan omatyöntekijään tai tekemällä hakemus sähköisesti tai lomakkeella.

Yhteydenoton ja saapuneen hakemuksen jälkeen asiakkaan palveluntarvetta arvioidaan. Palveluntarvetta ja asiakkaan soveltuvuutta perhehoitoon arvioidaan suhteessa perhehoidon kriteereihin ja tarjolla olevaan perhehoitoon. Perhehoidosta tehdään päätös ja asiakaskohtainen toimeksiantosopimus.

2.1 Yhteistyö ja yhteydenpito

Asiakkaan onnistuneen perhehoidon kulmakivenä on toimiva yhteistyö asiakkaan asioita hoitavien tahojen välillä. Asiakkaan asioita hoitaviin tahoihin kuuluvat mm. hyvinvointialue, asiakkaan omatyöntekijä, perhehoidon vastuutyöntekijä, perhehoitajan ja asiakkaan läheiset, paikallisjärjestöt sekä Perhehoitoliitto. Perhehoidossa olevan henkilön yhteyksien säilyttäminen omaisiin on tärkeää. Myös perhehoitajan toivotaan pitävän yhteyttä asiakkaan omaisiin, perhehoidossa olevan henkilön ja omaisten toiveet huomioiden. Asiakkaalla on oikeus tavata läheisiään vastaanottamalla vieraita perhehoidossa, sekä pitää heihin muuten yhteyttä puhelimitse, kirjeitse tai muulla sopivalla tavalla.

Perhehoitajalle on järjestettävä mahdollisuus saada tukea ja tavata vastuutyöntekijää säännöllisesti. Perhehoitajan ja perhehoidon vastuutyöntekijän on tehtävä yhteistyötä perhehoitoon sijoitetun henkilön asioissa. Perhehoitajan tulee pitää vastuutyöntekijä ajan tasalla perhekodin tilanteesta. Perhehoitajalta toivotaan osallistumista alueelliseen kehittämiseen, yhteistyöhön ja vertaistukeen perhehoidon muiden toimijoiden kanssa.

Vastuutyöntekijän perustehtäviin kuuluu perhehoitajan toiminnan tukeminen. Kaikkien perhehoitajien osalta suunnitellaan yhteistyössä tarvittavan tuen määrä.

Omatyöntekijä on asiakkaan asioista vastaava henkilö, johon asiakas tai omainen voi olla yhteydessä ja joka toimii asiakkaan asioissa.

Alueellisella yhteistyöllä pyritään lisäämään perhehoidon tunnettavuutta erilaisten hankkeiden ja perhehoitoon liittyvien tapahtumien avulla

2.2 Omaishoidon ja perhehoidon välinen ero

Toimeksiantosuhteisella omaishoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä hoidettavan kotona omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Mikäli henkilön hoitajana toimii oma lapsi, vanhempi, avo- tai aviopuoliso, hoito on pääasiassa omaishoitoa. Sen jälkeen, kun omaishoitajuus on myönnetty, järjestetään vapaaehtoinen yleisvalmennus omaishoidon käytännöistä ja tukitoimista. Omaishoidon tuella on oma erityislakinsa ja myöntämisperusteensa.

Toimeksiantosuhteisella perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon, kasvatuksen tai muun ympärivuorokautisen huolenpidon toteuttamista hoidettavan kodin ulkopuolella perhehoitajan yksityiskodissa tai kiertävänä perhehoitajana hoidettavan kotona. Oma lapsi voi hoitaa vanhempansa perhehoitajana, sillä edellytyksellä, että vanhempi on ennen perhehoitoon siirtymistä asunut eri osoitteessa kuin hoitajana toimiva lapsi, eikä ole toiminut vanhempansa omaishoitajana ennen perhehoidon aloittamista. Lisäksi perhekotiin tulee olla mahdollisuus sijoittaa muitakin perhehoitettavia.

3. Perhehoitajan ja perhekodin hyväksyminen

3.1 Perhehoitaja

Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisen ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. Ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän edellyttämä ennakkovalmennus tai vähintään vuoden sisällä aloittamisesta. Perhehoitolaki 2015 6§.

Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka antaa perhehoitolain mukaista perhehoitoa omassa kodissaan tai hoidettavan kotona. Perhehoitaja on tehnyt toimeksiantosopimuksen hoidon järjes-

tämisestä vastaavan hyvinvointialueen kanssa. Alle 18-vuotiaiden henkilöiden perhehoitajaksi aikovalta pyydetään nähtäväksi rikosrekisteriote ”Lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi” kun sijoitusta suunnitellaan.

Perhehoitajana voi toimia

Henkilö/henkilöt, jotka ovat käyneet hyväksytysti perhehoidon ennakkovalmennuksen, ja alla olevat kriteerit täyttyvät;

- pariskunta, yksinasuva tai yksinhuoltaja
- perheen kasvuympäristön tulee olla lapsi/asiakasystävällinen
- perheen kodin tulee olla riittävän tilava; lapselle/asiakkaalle tulee osoittaa oma huone/tila
- perheen kaikki jäsenet hyväksyvät perhehoidon ja perhehoidossa olevalla henkilöllä on perheessä tasavertainen asema muiden perheenjäsenten kanssa
- perhehoitaja on yhteistyökykyinen
- perheen elämäntilanne ja parisuhde ovat vakaat
- perhehoitajan/perheen taloudellinen tilanne on vakaa

Esteet perhehoitajaksi ryhtymiselle

Perhehoitajaksi ei voi ryhtyä henkilö, jolla on esim.

- omassa perheessä käynnissä aktiivinen lastensuojelun asiakkuus biologisten lasten kanssa
- fyysinen tai psyykinen pitkäaikaissairaus, joka aiheuttaa toimintakyvyn laskua
- akuutti mielenterveyden häiriö tai sairaus
- elämään ja arkeen vaikuttava päihde- tai riippuvuusongelma
- kriisi omassa elämäntilanteessa
- taloudellisia vaikeuksia, jotka vaarantavat perhehoitajana toimimisen
- puoliso tai joku muu perheenjäsen vastustaa perhehoitajaksi ryhtymistä

- perheen elämään ja arkeen haitallisesti vaikuttava elämäncatsomus
- perhehoidon estävä merkintä rikosrekisteriotteessa
- hylkäävä arvio ennakkovalmennuksesta

Perhehoidon toteuttaminen

Perhehoitaja vastaa perhehoitoon sijoitetun henkilön arjesta asiakassuunnitelman mukaisesti, mm.

- hoitaa ja pitää huolta hoidettavasta hänen yksilöllisten tarpeittensa mukaan
- auttaa ja tukee hoidettavaa hänen omien voimavarojensa hyödyntämisessä
- ylläpitää ja edistää asiakkaan toimintakykyä
- mahdollistaa ja tukee asiakkaan ja hänen läheistensä yhteydenpitoa
- tekee yhteistyötä asiakkaan asioissa yhteistyötahojen kanssa
- sitoutuu perhehoitajan tehtävään

3.2 Perhehoitajan ennakkovalmennus

Perhehoitajaksi aikovan tulee lain mukaan käydä perhehoidon ennakkovalmennus. Valmennus edellytetään myös kiertäviltä perhehoitajilta ja sijaishoitajilta. Ennakkovalmennuksen keskeisenä tavoitteena on selvittää perhehoitajaksi aikovan henkilön valmiudet toimia perhehoitajana. Ennakkovalmennus toteutetaan ryhmämuotoisena yhteisvalmennuksena tai asiakasryhmittäin.

Valmennus pohjautuu perhehoitajalta edellytettäviin valmiuksiin. Valmennus sisältää mm. perhehoitajan asemaa, velvollisuuksia ja lainsäädäntöä koskevat osuudet. Ennakkovalmennus antaa perhehoitajaksi aikovalle tarvittavat tiedot tehtävästä, jonka pohjalta hän voi tehdä päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä. Valmennus on prosessi, joka koostuu ryhmätapaamisista ja yksilöllisistä tehtävistä. Valmennukseen sisältyy kotikäyntejä, jossa myös mahdollisten muiden perheenjäsenten hyväksyntä perhehoidolle selvitetään.

Arviointia henkilön/perheen valmiuksista perhehoitajan tehtävään tekevät henkilöt itse ja kouluttajat. Valmennus päättyy arviointiin soveltuvuudesta ja kirjalliseen yhteenvetoon. Hyvinvointialueen kouluttajat hyväksyvät tai hylkäävät henkilön soveltuvuuden perhehoitajaksi.

Hyvinvointialue Soite järjestää alueellaan perhehoitajan tehtävää harkitseville ennakkovalmennuksen omana toimintana. Mikäli perhehoitaja on käynyt perhehoidon valmennuksen alueen ulkopuolella, Soiten perhehoidosta vastaava viranhaltija arvioi henkilön ja kodin soveltuvuuden. Ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä perhehoitajan tulee toimittaa vastuutyöntekijälle todistus ja arviointi soveltuvuudesta perhehoitajaksi.

3.3 Perhekoti ja perhekodin turvallisuus

Perhekodin pitää olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Perhekodin soveltuvuutta harkittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin ja perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata perhehoitoon sijoitetun tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti. Perhekodin kaikkien jäsenten tulee hyväksyä perhekotitoiminta ja hoidettavien tasavertainen asema perheenjäseninä. Perhekodin tulee myös rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan olla siellä annettavalle hoidolle sopiva. Perhehoitolaki 5 §.

Perhekodin sopivuutta arvioitaessa otetaan huomioon sekä perheen ihmissuhteet ja ilmapiiri, että perhekodin rakenteet, tilat ja varustetaso. Perhekodissa tulee mahdollisimman hyvin huomioida tilojen ja ympäristön esteettömyys ja turvallisuus. Perhekodin tiloihin voidaan tarvittaessa tehdä muutostöitä asiakkaiden tarpeiden mukaan tai muuttuessa.

Pitkäaikaiseen perhehoitoon tulevalle tulee olla mahdollisuus omaan huoneeseen ja yksityisyyteen. Hänen tulee voida myös käyttää kodin yhteisiä tiloja tasavertaisesti muiden perhekodin jäsenten kanssa.

Perhekodit kuuluvat palo-, pelastus- ja häiriötilanneturvallisuuden osalta omavalvonnan piiriin. Rakennuksen omistajan ja haltijan on itse huolehdittava tilojensa turvallisuudesta ja varautumisesta. Perhehoitajaa suositellaan tekemään yhteistyötä pelastusviranomaisen kanssa perhekodin paloturvallisuuteen liittyvissä asioissa. Pelastuslaissa ja asetuksessa on määräykset mm. palovaaroittimien määrästä, sijoittamisesta ja kunnossapidosta, alkusammutuskaluston sijoittamisesta ja tehosta sekä poistumisturvallisuudesta.

Perhekodin hyväksyy hyvinvointialue, joka myös valvoo perhekodin toimintaa.

3.4 Perhekodissa hoidettavien henkilöiden määrä

Perhekodissa saadaan samanaikaisesti hoitaa **enintään neljää henkilöä**. Tähän määrään lasketaan hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt. Perhekodissa voidaan hoitaa samanaikaisesti **enintään kuutta henkilöä**, jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on 6 § 1momentissa ja toisella 3 momentissa säädetty kelpoisuus (Perhehoitolaki 7 §).

Edellä säädetystä samanaikaisesti hoidettavien henkilöiden enimmäismäärästä voidaan poiketa, jos kyse on hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille. Lisäksi enimmäismäärästä

voidaan poiketa, mikäli perhehoidossa samanaikaisesti hoidetaan vain täysi-ikäisiä henkilöitä, joiden keskinäinen kanssakäyminen ja perhehoitosijoituksen laatu yhdessä toimintakyvyn ja hoidon tarpeen kanssa tekevät poikkeamisen mahdolliseksi. Esimerkiksi osavuorokautisessa päiväaikaisessa perhehoidossa perhehoidettavien määrä voi poiketa lain enimmäismääristä.

Vastuutyöntekijä arvioi aina sijoitettavien henkilöiden määrän ottamalla huomioon perhehoitajan valmiudet ja mahdollisuudet vastata asiakkaiden hoidon tarpeeseen.

4. Perhehoidon palkkiot ja korvaukset

4.1 Hoitopalkkio

Perhehoitajalla on oikeus saada hoidosta palkkiota. Laki määrittelee hoitopalkkion vähimmäismäärän. Hoitopalkkiota maksetaan perhehoidossa olevaa henkilöä kohden kalenterikuukausittain. Hoitopalkkion määrän tulee vastata henkilön hoidettavuutta ja sitä arvioitaessa tulee ottaa huomioon asiakkaan toimintakyky ja hoidon sitovuus. Asiakkaan toimintakyvyn muuttuessa tulee hoidettavuus uudelleenarvioida.

Hoitopalkkion vähimmäismäärä säädetään laissa ja se on sidottu indeksiin. Hoitopalkkion määrä on tarkistettava kalenterivuositain työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Hoitopalkkio voidaan erityisestä syystä sopia maksettavaksi myös säädettyä vähimmäismäärää pienempänä.

Hoitopalkkioon vaikuttaa korottavasti perhehoidon vaativuus ja sitovuus. Jos puoliset ovat yhdessä perhehoitajina, palkkio voidaan maksaa molemmille jaettuna. Pitkäaikaisen perhehoidon hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan kuukauden viimeisenä päivänä kuluvalta kuukaudelta. Mikäli hoitopalkkion ja kulukorvauksen maksuun vaikuttavia muutoksia tulee, ne tasoitetaan seuraavan kuukauden maksun yhteydessä. Lyhytaikaisen perhehoidon maksut maksetaan sitä mukaan, kun hoitaja ilmoittaa hoitopäivät eli jälkikäteen pääsääntöisesti kuukauden 15 pv.

4.2 Kustannusten korvaaminen

Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista perhehoitajalle maksetaan kulukorvaus. Laki määrittelee vuosittain maksettavat vähimmäismäärät. Kulukorvaus voidaan erityisestä syystä maksaa asiakaskohtaisesti säädettyä vähimmäismäärää pienempänä tai suurempana.

Kulukorvaus tarkistetaan kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti. Kulukorvauksen perustana käytetään perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvia todellisia kustannuksia ja kunkin hoidossa olevan henkilön yksilöllisiä tarpeita. Kulukorvauksen tarkoituksena on korvata perhehoidossa olevan ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavanomaiset menot.

Peruskulukorvauksen lisäksi voidaan maksaa erillisellä sopimuksella lisäkorvausta, mikäli asiakkaan tarpeista aiheutuu erityiskuluja. Toimeksiantosopimusta tehtäessä tarkennetaan, mitkä kulut sisältyvät kulukorvaukseen ja mitä tarkoitetaan erityisten kustannusten korvaamisella.

Kulukorvaus on perhehoitajalle veronalaista tuloa, jonka voi ilmoittaa verottajalle verovähennyskelpoisena tulonhankkimiskuluna. Perhehoitaja voi hakea ennakoidusti ennakonpidätysprosentin alennuksen kulukorvausten määrää vastaavasti. Kulukorvausta ei makseta, mikäli hoitaja työskentelee perhehoidossa olevan hoidettavan kotona.

Peruskulukorvaukseen sisältyvät

- Ravintomenot (huomioiden allergia- ja erityisruokavaliot)
- Tavanomaiset itsehoitoon liittyvät kustannukset (kuten käsikauppalääkkeet, laastarit), joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata (hoitotarvikkeet)
- Pesuaineet ja henkilökohtaisen hygienian tarvikkeet
- Asunnon käytöstä aiheutuvat menot: jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kodin kiinteistön korjaus, kodin puhtaanapito ja irtaimiston kuluminen
- Vaatteiden huollosta aiheutuvat tavanomaiset kustannukset.
- Tavanomaiseen liikkumiseen liittyvät matkakustannukset (esim. kauppa-, harrastus-, kirjasto- ja päiväkotimatkat)
- Perhehoidon/perhekodin asioiden hoitamisesta aiheutuvat puhelinkulut
- Kiinteistön, kodin irtaimiston sekä henkilö tai vahinkovakuutusmaksut
- Kohtuulliset virkistystoiminnan kulut, kuitenkin niin että pääsääntöisesti ikäihmisten ja aikuisten vammaisten virkistys- ja harrastustoiminnan kulut perhehoidossa oleva henkilö maksaa itse

Perhehoidosta aiheutuvat matkakulut

Perhehoitajalle aiheutuneet matkakulut oman auton käytöstä korvataan Soiten hallituksen vuosittain vahvistaman kilometrikorvauksen mukaisesti

Matkakuluja korvataan seuraavasti:

- erikseen sovitut hyvinvointialueen järjestämät tilaisuudet esim. koulutuspäivät
- erikseen sovittavat matkat esim. asiakassuunnitelma- ja hoito/kuntoutuspalaveriin osallistuminen

- sijaishoitajalle korvataan perhekotiin matkustamisesta aiheutuneet kulut. Soiten alueella oman auton käyttökorvaus ja Soiten alueen ulkopuolelta tulevien osalta julkisen liikenteen kohtuullisten kustannusten mukaisesti.
- kiertävälle perhehoitajalle matkakulut perhehoitajan kodin ja asiakkaan kodin välinen matka (asiakkaan virkistystoimintaan liittyviä matkakuluja ei korvata)
- matkakorvaukset on haettava 3 kk:n sisällä matkan tekemisestä

4.3 Käynnistämiskorvaus

Perhehoitajalle maksetaan hoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista käynnistämiskorvaus, jonka enimmäismäärän laki määrittelee. Käynnistämiskorvausta tarkistetaan kalenterivuositain elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti. Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus kattaa hoidon ja perhekodin käynnistämisen kannalta välttämättömät hankinnat, jotka liittyvät uuden perhehoidossa olevan henkilön henkilökohtaisiin tarpeisiin ja yhteiseen talouteen. Korvattavia kohteita voivat olla mm. asuntoon kohdistuvat välttämättömät pienet korjaus- ja muutostyöt, kalusteet, vuodevaatteet tai harrastusvälineet. Käynnistämiskorvauksella tehtävät hankinnat kohdennetaan aina perhehoidossa olevaan henkilöön.

Pääsääntöisesti lyhytaikaisessa perhehoidossa ei makseta käynnistämiskorvauksia, vaan hoidossa olevien henkilöiden erityistarpeet huomioidaan jo perhehoitoa suunniteltaessa. Lyhytaikaisen perhehoidon käynnistyskorvauksen maksaminen harkitaan aina tapauskohtaisesti, jolloin korvaus on enintään käynnistämiskorvauksen määrä/neljää henkilöä kohden.

Käynnistämiskorvauksesta sovitaan toimeksiantosopimuksessa. Hankinnoista tehdään hankintasuunnitelma ja kustannusarvio sekä sovitaan etukäteen perhehoidosta vastaavan viranhaltijan kanssa. Enimmäismäärä koskee pitkäaikaista perhehoitoa. Käynnistämiskorvausta voidaan käyttää viiden vuoden aikana perhehoitosijoituksen tapahduttua.

Käynnistämiskorvausta voidaan myöntää silloin, kun korvausta ei voi saada muun lainsäädännön nojalla. Perhehoitaja laatii luettelon perhehoitoon tulleen henkilön tarvitsemista tarvikkeista ja mahdollisista kodinmuutostöistä, joiden pohjalta sovitaan käynnistämiskorvauksen määrästä. Käynnistämiskorvauksella maksetuista hankinnoista täytetään lomake ja hankinnoista tehdään päätös. Käynnistämiskorvauksena tehty hankinnat ovat hyvinvointialueen omaisuutta, kunnes poisto aika on kulunut. Käynnistämiskorvauksen poisto aika on neljä vuotta eli jokaisena vuonna hankinta-arvosta poistuu 25 %. Mikäli perhehoito päättyy lyhyemmän ajan kuluessa, voidaan osan takaisinmaksusta tai esimerkiksi hankintojen luovuttamisesta hyvinvointialueelle.

4.4 Maksut perhehoidon keskeytyksen ajalta

Perhehoitajan sairastuminen

Perhehoitajan sairastuessa hänen tulee ilmoittaa sairastumisesta ilman viivytystä perhehoidon vastuutyöntekijälle. Mikäli hoito jatkuu perhekodissa sairausloman ajan, maksetaan perhehoitajalle

hoitopalkkio ja kulukorvaus sairauspäivärahan omavastuuajalta eli sairastumispäivältä ja sen jälkeiseltä yhdeksältä arkipäivältä.

Perhehoitaja on oikeutettu saamaan sairauspäivärahaa omavastuuajan jälkeen verotettavien tulojensa perusteella laskettavan sairausvakuutuspäivärahan suuruisena. Mikäli hoito jatkuu perheko-
dissa perhehoitajan sairasloman ajan, perhehoitaja on oikeutettu saamaan hoitopalkkion ja kulukorvauksen normaalisti. Kelalle pitää osoittaa, että hoitovastuu on jollakin toisella henkilöllä perhehoitajan sairasloman ajan.

Mikäli hyvinvointialue järjestää korvaavan hoidon perhekodissa hoidettaville, perhehoitajalle maksetaan 50 % kulukorvausta sairauspäivärahan omavastuuajalta. Edellytyksenä sairausajan palkkion maksamiselle on toimiminen perhehoitajana vähintään yhden kuukauden ajan ennen sairasloman alkua.

Keskeytys perhehoitajasta riippumattomasta syystä

Jos pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan henkilön perhehoito keskeytyy hoitajasta riippumattomasta syystä (esim. hoidettavan sairaalahoito, vierailu läheisten luona), maksetaan perhehoitajalle sekä hoitopalkkio että 50 % kulukorvausta enintään 30 vrk/vuosi/asiakas. Tällöin perhehoitajan edellytetään pitävän yhteyttä hoidettavaan ja olevan yhteistyössä hoitopaikan kanssa. Hoidettavan tulo- ja lähtöpäivää ei lasketa poissaolopäiviksi.

Jos lyhytaikainen perhehoito keskeytyy perhehoitajasta riippumattomasta syystä, hoitopalkkio maksetaan sovitulta ajalta, kuitenkin enintään 30 vrk/vuosi/asiakas sekä kulukorvausta 50 %. Jos tilalle tulee toinen hoidettava, tätä korvausta ei makseta.

Lyhytaikaisessa ja osavuorokautisessa perhehoidossa:

- Jos perhehoitaja saa tiedon sovitun hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta viimeistään 3 vuorokautta ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle ei makseta hoitopalkkiota eikä kulukorvausta.
- Jos perhehoitaja saa tiedon sovitun hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta alle 3 vuorokautta ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja 50 % kulukorvauksesta suunnitellun hoitojakson mukaisesti, kuitenkin enintään 3 vuorokaudelta.

Perhehoitajan osallistuminen tukitoimiin

Perhehoitajaa edellytetään osallistumaan perhehoidosta vastaavien viranhaltijoiden kanssa sovituihin tilaisuuksiin, kuten työnohjaukseen, koulutukseen tai vertaisryhmätöimintaan. Osallistuminen ei vaikuta hänelle maksettavan hoitopalkkion ja kulukorvauksen määrään vähentävästi. Perhehoitaja ja perhehoidon myöntänyt viranhaltija sopivat yhdessä perhehoidossa olevien henkilöiden hoidon järjestämisestä kyseiselle ajankohdalle.

5. Perhehoitajan asema

5.1 Toimeksiantosopimus

Toimeksiantosopimus on asiakirja, jossa perhehoitaja ja hyvinvointialue Soite sopivat asiakassuhteeseen liittyvät molemminpuoliset oikeudet ja velvollisuudet. Toimeksiantosopimuksen tehnyt perhehoitaja ei ole työsopimuslain mukaisessa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen hyvinvointialueeseen tai hoidettavaan. Toimeksiantosopimus tulee tehdä ennen sijoittamista myös kiertävien perhehoitajien asiakkaiden osalta.

Sopimuslomakkeena käytetään hyvinvointialueella käytössä olevaa perhehoidon toimeksiantosopimus-lomaketta. Toimeksiantosopimus tehdään jokaisen perheeseen sijoitetun henkilön osalta erikseen.

Toimeksiantosopimuksen lisäksi tehdään asiakkaan asiakas- tai toteuttamissuunnitelma.

Toimeksiantosopimuksen sisältö

Perhehoitajan ja hyvinvointialue Soiten välisessä toimeksiantosopimuksessa määritellään:

- perhehoitajalle maksettavan palkkion määrästä ja suorittamisesta
- perhehoidosta ja -hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta, sekä perhehoidossa olevan kalenterikuukausittaisten käyttövarojen maksamisesta
- perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta
- hoidon arvioidusta kestosta
- perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta
- hyvinvointi- ja terveystarkastusten järjestämisestä
- perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta
- toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta
- tarvittaessa muista perhehoitajan ja perhehoitoa koskevista seikoista
- yhteistyöstä hyvinvointialueen ja perhehoitajan kesken

Toimeksiantosopimus tarkistetaan hoidon kestoja tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi sekä myös kun sen tarkistamiseen muutoin on aihetta. Sopimus tehdään yhteisessä sopimusneuvotte- lussa ja sen allekirjoittavat perhehoitaja ja perhehoidon vastuutyöntekijä. Sopimus tehdään tois- taiseksi tai määräajaksi sovitusta päivästä alkaen. Lastensuojelun sijoituksissa noudatetaan toimi- alueen mukaisia käytäntöjä.

Sijaishoitajan toimeksiantosopimus

Hyvinvointialue voi järjestää perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvitta- van sijaishoidon, tekemällä toimeksiantosopimuksen 6 §:ssä säädetty edellytykset täyttävän hen- kilön kanssa, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta perhehoitajan tai hoidettavan ko- tona. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitettulla tavalla, jos perhehoitaja suostuu siihen ja järjestely arvioidaan hoidettavan edun mukaiseksi.

Sijaishoitajan kanssa tehtävässä toimeksiantosopimuksessa määritellään:

- sijaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion määrästä ja suorittamisesta
- tarvittaessa sijaishoitajalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta
- toimeksiantosopimuksen voimassaolosta
- tarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista

Sijaishoitajalle järjestettävään koulutukseen, tukeen ja sosiaaliturvaan sovelletaan perhehoitola- kia. Sijaishoitajille järjestetään ennakkovalmennus tai perhehoidosta vastaavan työntekijän on varmistettava sijaishoitajan kelpoisuus tehtävän hoitamiseen. Sijaishoitajalle toimitetaan hyvän perhehoidon varmistamiseksi tarvittavat hoidettavaa koskevat tiedot.

Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päätty- mään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua.

Toimeksiantosopimus irtisanotaan kirjallisesti. Ensisijaisesti perhehoitoa jatketaan perhekodissa vielä irtisanomisajan. Mikäli perhehoito kuitenkin päättyy irtisanomisaikana, perhehoitajalle mak- setaan jäljelle jäävältä irtisanomisajalta hoitopalkkio kokonaisuudessaan, mutta ei kulukorvausta. Jos hoidettava asuu perheessä irtisanomisajan aikana, palkkio ja kulukorvaus maksetaan toimeksi- antosopimuksen mukaisina.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa sopimukset ovat määräaikaisia. Mikäli lyhytaikaisessa perhehoi- dossa tulee tilanne, jolloin toimeksiantosopimus täytyy irtisanoa ennen sopimuksen päättymistä, noudatetaan kahden kuukauden irtisanomisaikaa.

Irtisanomisajasta riippumatta toimeksiantosopimuksen voimassaolo päätetään, mikäli hoidossa olevan henkilön hoidon tarve muuttuu ja hänet sijoitetaan sovitusti toiseen hoitopaikkaan, hoidon

tarve päättyy tai hoidettava kuolee. Perhehoidon tarpeen päättyessä hoitopalkkio maksetaan täysimääräisenä kahden viikon ajan ja kulukorvauksesta 50 % samalta ajalta. Lisäksi perhehoitajalla on oikeus saada ko. irtisanomisajalta maksettavan palkkion lisäksi yhden kuukauden hoitopalkkion määrää vastaava korvaus. Irtisanomisajan maksut päättyvät, mikäli tilalle sijoitetaan irtisanomisaikana toinen pitkäaikaiseen perhehoitoon soveltuva asiakas.

5.2 Perhehoitajan oikeus vapaaseen

Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, hyvinvointialueen tulee järjestää perhehoitajalle mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on kaksi arkipäivää kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana (perhehoidon kesto vähintään 4 h/vrk). Vapaita ei kerry, mikäli perhehoitaja ei ole toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella 14 vuorokautta kalenterikuukaudessa perhehoitajana. Perhehoidon järjestämisestä vastaavan hyvinvointialueen tulee huolehtia tai tarvittaessa avustaa perhehoidossa olevan henkilön hoidon tarkoituksenmukaisessa järjestämisessä perhehoitajan vapaan ajaksi (Perhehoitolaki 13§).

Perhehoitajalle maksetaan palkkiot kertyneiden vapaiden ajalta. Vapaita voi halutessaan kerätä maksimissaan 6 kuukauden ajalta ja pitää ne yhtäjaksoisesti, mutta suositeltavaa on, että vapaita käytetään säännöllisesti. Kuluvan vuoden vapaat on käytettävä seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä. Perhehoitajalla on vastuu siitä, että hän käyttää oikeutensa vapaaseen. Perhehoitajan tulee sopia perhehoidosta vastaavan viranhaltijan kanssa hyvissä ajoin vapaiden toteuttamisesta. Perhehoitaja ei ole oikeutettu lomaraahan, koska kyseessä ei ole työsuhde vaan toimeksiantosuhte.

Perhehoitajan sairastuessa kerrytettyjen vapaiden aikana, siirtyvät vapaat ja toimitaan kuten todetaan tämän toimintaohjeen kohdassa ”perhehoitajan sairastuminen”.

Perhehoitajalle vapaata kertyy seuraavasti:

- osavuorokautisessa perhehoidossa 2 vrk (mikäli perhehoitaja työskentelee vähintään 14 vrk/kk)
- lyhytaikaisessa perhehoidossa 2vrk (mikäli perhehoitaja työskentelee vähintään 14 vrk/kk)
- pitkäaikaisessa perhehoidossa 4 vrk/kk mikäli hoito on ympärivuorokautisesti sitovaa (lähtö- ja tulo päivää ei lasketa, mikäli pitää kaksi vapaajaksoa, niin vain toisen jakson lähtö- ja tulopäivää ei lasketa)
- pitkäaikaisessa perhehoidossa 2vrk, mikäli hoidettava käy kodin ulkopuolisessa säännöllisessä toiminnassa (esim. opiskelu, työ- ja päivätoiminta)

Lyhytaikaisessa perhehoidossa vapaapäivän palkkio lasketaan vapaaseen oikeuttavan kuukauden toteutuneiden asiakasvuorokausien keskiarvon mukaisesti. Vapaan palkkio lasketaan keskimääräinen palkkio/hoitopäivä. Maksu tapahtuu ko. kuukauden hoitopalkkion maksun yhteydessä. Jos perhehoitaja haluaa pitää enemmän vapaata kuin tässä toimintaohjeessa on sovittu, hän voi sopia asiasta perhehoidosta vastaavan viranhaltijan kanssa. Tällöin perhehoitajan palkkio katkaistaan vapaan ajalta ja maksetaan sellaisenaan sijaishoitajalle. Perhehoitajan on kuitenkin ensin käytettävä kertyneet vapaansa.

5.3 Hoidon toteuttaminen perhehoitajan vapaan tai muun poissaolon aikana

Perhehoitajan vapaa voidaan toteuttaa seuraavilla tavoilla:

- Sijaishoitajana toimii ennakoivalmennuksen käynyt hyvinvointialueen hyväksymä perhehoitaja tai sijaisena voi toimia hyvinvointialueen hyväksymä henkilö perhehoitajan lähiverkostosta.
- Hyvinvointialue järjestää sijaishoidon kiertävän perhehoitajan avulla. Kiertävä perhehoitaja on lakisääteisen ennakoivalmennuksen käynyt sijaishoitaja. Varsinaiselle perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus vapaapäivien osalta. Kiertävälle hoitajalle maksetaan lyhytaikaisen perhehoidon hoitopalkkio.
- Hoidossa oleva henkilö sijoitetaan muuhun hoitoon esim. hyvinvointialueen hyväksymään toiseen perhekotiin, sukulaisen luo tai tilapäis-/jaksohoitoyksikköön. Tässä tapauksessa hoitopalkkio maksetaan perhehoitajan vapaan ajalta täysimääräisenä ja 50 % kulukorvauksesta kiinteiden kulujen kattamiseksi.

Hoitopalkkio ja kulukorvaus sijaishoitajalle ovat lyhytaikaisen perhehoidon mukaiset.

Hyvinvointialue voi järjestää perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä perhehoitolaissa säädetyt edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta perhehoitajan tai hoidettavan kotona. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitettulla tavalla, jos perhehoitaja suostuu siihen ja järjestely arvioidaan hoidettavan edun mukaiseksi.

Hoidon järjestämisessä otetaan huomioon perhehoidossa olevan henkilön ja hänen lähiomaistensa toiveet. Mikäli perhehoidossa on useampi kuin yksi henkilö, tulee vapaa järjestää kaikkien perhehoidossa olevien henkilöiden osalta yhtä aikaa.

5.4 Perhehoitajan eläketurva ja vakuutukset

Perhehoitajan eläketurva

Toimeksiantosopimussuhteisen perhehoitajan eläketurvasta säädetään julkisten alojen eläkelaisissa (81/2016). Perhehoitolaki 20 §.

Perhehoitajan eläketurva määräytyy peruseläketurvan mukaisesti ja kertyvän eläkkeen suuruus määräytyy hoitopalkkion perusteella. Perhehoitajan vanhuuseläkeiän alaraja nousee asteittain siten, että 1962 syntyneillä se on 65 vuotta. Yläikäraja on aina 5 vuotta korkeampi. Perhehoitaja voi lisätä eläketurvaansa vapaaehtoisella eläkevakuutuksella. Yli 70-vuotiaiden perhehoitajien kanssa käydään arviointikeskustelu perhehoidon jatkamisesta ja tarvittaessa voidaan pyytää terveydentilasta lääkärintlausunto. Eläkkeelle siirtymisestä on perhehoitajan tiedotettava hyvissä ajoin hyvinvointialue Soiten perhehoidon vastuutyöntekijää.

Perhehoitajana saadusta korvauksesta kertyy työeläkettä samalla tavalla kuin muistakin työansioista. Kulukorvaukset eivät kuitenkaan oikeuta eläkkeeseen. Perhehoidossa tehdystä hoitotyöstä kertyy eläkettä eläkkeen kertymisen yläikärajaan saakka. Yläikäraja riippuu syntymävuodesta. Lisätietoja:

[Etusivu - Keua](#)

Pääsääntö vanhuuseläkkeen alkamiselle on, että hakija on täyttänyt eläkeikänsä ja lopettanut palvelussuhteensa, josta hän hakee eläkettä. Tämä palvelussuhteen päättämisedellytys ei kuitenkaan koske 1.1.2020 alkaen perhehoitajia. Jos työskentelet eläkkeen aikana, siitä kertyy lisää eläkettä eläkelajista riippumatta 1,5 % vuosiansioista, kunnes täytät ylimmän vanhuuseläkeiän. Myös perhehoitotyöstä kertyy uutta eläkettä.

Jos vanhuuseläkkeesi on alkanut **1.1.2020** tai myöhemmin, perhehoitoa tai muuta toimeksiantosuhdetta **ei tarvitse enää päättää**. Ehtona on, että se on eläkkeesi alkaessa ainoa jatkuva [julkisten alojen eläkelain](#) (JuEL) mukainen palvelussuhde. Jos perhehoitaja siis haluaa eläkkeelle siirryttyään jatkaa perhehoitajan tehtävässä, **ei hänen enää tarvitse tehdä ns. toimeksiantosopimuksen teknistä katkaisua**, mikäli perhehoito on ainut jatkuva julkisten alojen eläkelain (JuEL) mukainen palvelussuhde.

Perhehoitajan vakuutukset

Perhehoitolain mukaisesti toimeksiantosopimuksen tehneen hyvinvointialueen on vakuutettava perhehoitaja työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisella vakuutuksella. Perhehoitajaan sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työntekijästä, ja hyvinvointialueella sovelletaan, mitä työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työnantajasta.

Hyvinvointialue vakuuttaa toimeksiantosopimuksen allekirjoittaneet perhehoitajat työssä tapahtuvan tapaturman varalta. Perhehoitajan omassa vapaa-ajan viettämisessä tapahtuvat vahingot eivät kuulu sijoittajan ottaman tapaturmavakuutuksen piiriin. Vapaa-ajan vakuutusturva on perhehoitajan omalla vastuulla.

Perhehoidossa olevan henkilön perhehoidossa aiheuttamiin vahinkoihin ei sijoittavalla hyvinvointialueella ole lakisääteistä velvollisuutta ottaa vahingonkorvausvakuutusta. Vahingon sattuessa asia selvitetään yhdessä perhehoitajan ja hyvinvointialueen edustajan kanssa.

Perhehoitajaa suositellaan ottamaan ns. laajennettu kotivakuutus, jossa on otettu huomioon kaikki perheessä asuvat henkilöt. Perhehoitajan tulee varmistaa, että vastuuvakuutus kattaa myös perheeseen pitkäaikaisesti sijoitetut perheenjäsenet.

5.5 Perhehoitajan tuki

Perhehoidon onnistumisen ja laadun kannalta toimiva yhteistyö sekä oikeanlainen ja oikea-aikainen tuki ovat ratkaisevan tärkeitä. Perhehoidossa noudetaan hyvinvointialueen käytäntöjä taivote- ja kehityskeskustelujen toteuttamisessa.

Perhehoitajan vastuutyöntekijä

Perhehoitolain mukaan perhehoitajalle nimetään vastuutyöntekijä, joka vastaa perhehoitajan tarvitsemasta tuesta. Perhehoitajalla tulee olla mahdollisuus tavata vastuutyöntekijäänsä säännöllisesti. Vastuutyöntekijä kirjataan toimeksiantosopimukseen. Vastuutyöntekijä toimii perhehoitajan ns. esihenkilönä, joka tekee perhehoitajan kanssa toimeksiantosopimukset sekä sopii perhehoitajuuteen liittyvistä asioista. Perhehoitaja ja perhehoidon vastuutyöntekijä tekevät yhteistyötä perhehoitoon sijoitetun henkilön asioissa.

Hyvinvointi- ja terveystarkastukset

Perhehoitolain mukaan hyvinvointialueen on toimeksiantosopimuksessa sovittavalla tavalla tarvittaessa järjestettävä perhehoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan tukevia sosiaali- ja terveyspalveluja. Päätoimiselle perhehoitajalle mahdollisuus tarkastuksiin järjestetään vähintään joka toinen vuosi. Päätoimisella perhehoitajalla tarkoitetaan perhehoitajaa, joka ei ole perhehoitoperheen ulkopuolella ansiotyössä eikä näin ollen työterveyshuollon piirissä. Hyvinvointi- ja terveystarkastuksella tarkoitetaan kliinisillä tutkimuksilla ja muilla tarkoituksenmukaisilla ja luotettavilla menetelmillä suoritettua terveydentilan sekä fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn tarkastusta sekä niihin liittyvää ohjausta ja neuvontaa.

Perhehoitajien terveystarkastukset toteutetaan omais- ja perhehoidon terveydenhoitajien toimesta.

Soiteessa on käytössä omais- ja perhehoitoon laadittu toimintamalli, jonka perustana on Kuntaliiton suositukset hyvinvointi- ja terveystarkastuksen sisällöiksi (mm. COPE-indeksi käyttö). Tarkastukset toteutetaan joko hoitajan kotona tai sovituksella Soiten toimipisteessä.

Hyvinvointi- ja terveystarkastusta varten on sähköinen esitietolomake, jonka perhehoitaja voi täyttää vahvaa tunnistautumista käyttäen Soiten sähköisten palveluiden sivustolla [DigiSoite - sähköinen asiointi - Soite](#).

Täydennyskoulutus

Perhehoitajan täydennyskoulutukseen sovelletaan hyvinvointialueen noudattamia periaatteita sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksesta annettujen lakien mukaisesti sekä STM:n suositusta täydennyskoulutuksesta (3 päivää/vuosi). Perhehoitajalla on oikeus osallistua toimialaansa koskevaan, Soiten järjestämään koulutukseen.

Perhehoitaja toimittaa koulutushakemuksen koulutuspäätöstä varten vastuutyöntekijälle ennen koulutukseen ilmoittautumistaan. Mahdollisista matka- ja hoitokustannuksista tulee ilmoittaa koulutushakemuksessa.

Perhehoitajan koulutuksen ajalta maksetaan pitkäaikaiselle perhehoitajalle palkkio ja kulukorvaus täysimääräisenä silloin, kun koulutus on ennalta sovittu ja sijoittajatahon järjestämä. Muihin kuin Soiten järjestämiin koulutuksiin perhehoitaja voi ilmoittaa verotuksessa tulonhankkimismenoina koulutuksesta aiheutuneet kulut.

Työnohjaus

Perhehoitajalla on mahdollisuus harkinnan mukaan saada yksilö- tai ryhmätyönohjausta. Sijoittava hyvinvointialue vastaa työnohjauksen kustannuksista ja perhehoitajan sijaisjärjestelyistä.

Vertaistuki ja mentorointi

Paikalliset yhdistykset ja Soite hyvinvointialueena voivat järjestää perhehoitajille vertaisryhmiä ja muuta toimintaa. Ryhmissä keskustellaan perhehoitoon liittyvistä kysymyksistä ja jaetaan kokemuksia. Perhehoitoliiton nettisivuilta löytyy lähimmän paikallisyhdistyksen yhteystiedot.

Mentorointi on kokeneen perhehoitajan antamaa tukea aloittelevalle tai haasteellisessa tilanteessa olevalle perhehoitajalle. Perhehoitajan on mahdollista kouluttautua mentoriksi hyvinvointialueen kustantamana sovittuaan koulutuksesta vastuutyöntekijän kanssa.

Perhehoitoliitto

Toimeksiantosuhteisten perhehoitajien on mahdollisuus liittyä oman alueensa Perhehoitoliiton alueelliseen jäsenyhdistykseen. Perhehoitoliitto tarjoaa tukea ja apua perhehoidon kysymyksiin sekä sijoittajille että perhehoitajille. Tukeen kuuluvat mm. asiantuntijapalvelut, lakimiespalvelu, kuntoutustoiminta yhdessä Kelan kanssa, tuettujen lomien organisointi yhdessä lomajärjestöjen kanssa, perhehoitajien keskustelupalstan ylläpitäminen.

Hyvinvointialue Soite tekee tiivistä yhteistyötä sekä valtakunnallisen että alueellisen järjestötoiminnan kanssa perhehoidon ja perhehoitajien aseman kehittämiseen liittyen.

6. Perhehoidon asiakkaan asema

Asiakkaalla on oikeus saada sosiaalihuollon toteuttajalta laadultaan hyvää sosiaalihuollon palvelua ja hyvää kohtelua ilman syrjintää. Asiakasta, ihmisarvoa, vakaumusta ja yksityisyyttä tulee kunnioittaa. Sosiaalihuollon palvelua toteutettaessa on otettava huomioon asiakkaan toivomukset, mielipide, etu ja yksilölliset tarpeet sekä hänen äidinkieltänsä ja kulttuuritaustansa (laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista).

6.1 Asiakas- ja toteuttamissuunnitelma

Perhehoito perustuu asiakkaan yksilölliseen asiakas- tai toteuttamissuunnitelmaan. Suunnitelmat laaditaan yhteistyössä asiakkaan, asiakkaan omatyöntekijän, omaisten/omaishoitajien, perhehoitajan ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa. Suunnitelmaan kirjataan perhehoidon tavoitteet, keinot, toteutuminen ja seuranta.

Suunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään toimintakyvyn muuttuessa ja tarpeen mukaan. Suunnitelma tulee laatia mielellään ennen perhehoidon aloittamista, mutta kuitenkin mahdollisimman pian perhehoidon alkamisesta.

6.2 Perhehoidon asiakasmaksut

Perhehoidon asiakasmaksuista säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettussa laissa ja asetuksessa. Perhehoitolaissa tarkoitetusta perhehoidosta voidaan periä asiakasmaksulain pitkäaikaisen laitoshoidon maksujen perusteiden mukaan määräytyvä maksu asiakasmaksulain 7 c § mukaan.

Asiakasmaksut perii hyvinvointialue.

Vammaispalvelujen perhehoidon asiakasmaksut

Asiakasmaksun määräytymiseen vaikuttaa se, minkä lain perusteella perhehoito on järjestetty. Sosiaalihuoltolain mukaan järjestetystä, pitkäaikaisesta perhehoidosta peritään maksu samalla periaatteella kuin ikääntyneiden perhehoidossa. Vammaispalvelulain mukaan järjestetystä perhehoidosta peritään ylläpito- ja ateriamaksu Soiten hallituksen vahvistaman asiakas- ja potilasmaksuhinnaston mukaisesti. Perhehoitajan antamasta hoivasta ei maksua peritä.

Ikääntyneiden pitkäaikaisen perhehoidon asiakasmaksu

Ikääntyneiden perhehoito on sosiaalihuoltolain mukaista palvelua.

Pitkäaikaisesta perhehoidosta peritään maksu mukaillen asumispalvelujen asiakasmaksua.

Maksu saa olla enintään 85 prosenttia nettokuukausituloista, joista on ensin tehty laissa säädetyt vähennykset. Tietyin laissa tarkemmin säädetyin edellytyksin maksu voi määräytyä myös puolisojen yhteenlaskettujen tulojen mukaan. Puolisolla pitkäaikaisen perhehoidon maksu saa olla

enintään 42,5 prosenttia puolisojen yhteenlasketuista nettokuukausituloista. Tällöinkin tuloista tehdään ensin laissa säädettyt vähennykset. Lähtökohtaisesti asiakkaalle jää omaan käyttöön 15 prosenttia tuloista (puolisoille 57,5 prosenttia). Lakisääteisesti määritellään asiakkaalle jätettävästä ns. vähimmäiskäyttövarasta.

Hyvinvointialueen tulee huolehtia siitä, että asiakkaan omaan käyttöön jää vuosittain määritelty käyttövara. Asiakkaalle tulee jäädä omaan käyttöön vähimmäiskäyttövara myös silloin, jos maksu määräytyy puolisojen yhteenlaskettujen tulojen perusteella.

Ikääntyneiden perhehoidon asiakasmaksu sisältää asumiskustannukset sekä siivouksen, pyykinhuollon, perushygieniatarvikkeet, päivittäiset säännölliset ateriat sekä hoidon ja hoivan. Perhehoidossa olevalta asiakkaalta ei peritä päällekkäin muita avohoidon palvelumaksuja.

Pitkäaikaisen perhehoidon asiakasmaksun määräytyminen perhehoidon tulo- ja lähtöpäivältä:

Perhehoitoon tulopäivä (kotoa)	Asiakas maksaa tulopäivältä perhehoidon asiakasmaksun
Perhehoitoon tulo laitoshoidosta tai palveluasumisesta	Asiakas ei maksa tulopäivältä asiakasmaksua
Perhehoidosta lähtöpäivä kotiin tai omaisen luo (perhehoito päättyy)	Asiakas maksaa lähtöpäivältä perhehoidon asiakasmaksun
Perhehoidosta lähtöpäivä laitoshoidoon tai palveluasumiseen	Asiakas ei maksa lähtöpäivältä perhehoidon asiakasmaksua

Perhehoidon keskeytyessä yli viideksi päiväksi, ei kuukausimaksua peritä viisi päivää ylittävältä ajalta. Jos perhehoito keskeytyy lyhyemmäksi ajaksi hyvinvointialueesta johtuvasta syystä tai palvelun saajan ollessa sairaala- tai laitoshoidossa, ei kuukausimaksua peritä myöskään mainitun viiden päivän ajalta.

Perhehoitajan vapaan johdosta asiakkaalle ei saa tulla lisäkuluja. Perhehoitajan pitäessä lakisääteisiä vapaita ja asiakkaan ollessa tilapäishoitajaksolla, maksaa asiakas perhehoidon asiakasmaksun eikä tilapäishoidosta peritä hoitomaksua.

Lyhytaikaisen ja osavuorokautisen perhehoidon asiakasmaksu

Lyhytaikaisesta perhehoidosta peritään Soiten hallituksen vahvistama asiakasmaksu. Asiakasmaksun saa periä vain kerran kalenterivuorokaudelta, jos esim. asiakas siirtyy välittömästi toiseen hoitopaikkaan.

Omaishoidontuen vapaan asiakasmaksut

Mikäli lyhytaikaista perhehoitoa järjestetään omaishoitajan vapaan ajaksi, peritään hoidosta omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajalta sosiaali- ja terveydenhuollon asiamaksulain mukainen asiakasmaksu.

Maksun perimättä jättäminen/asiakasmaksun alentaminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n mukaan määrätty asiakasmaksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista.

Perhehoidon asiakkaan vakuutukset

Hyvinvointialue Soitella ei ole lakisääteistä velvoitetta ottaa tapaturma- tai vahingonkorvausvakuutusta perhehoidossa olevalle henkilölle. Tämän vuoksi perhehoitajaa suositellaan ottamaan ns. laajennettu kotivakuutus ja varmistamaan, että se sisältää myös perhehoidossa olevien henkilöiden osalta vahinkovakuutuksen.

6.3 Perhehoidossa olevan asiakkaan yksityis- ja käyttövarat

Pääperiaate on, että perhehoidossa olevan henkilön varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti asiakkaalle itselleen tai hänen edunvalvojalleen. Täysi-ikäiselle henkilölle nimetään tarvittaessa edunvalvoja, mikäli henkilö ei kykene itse huolehtimaan itseään ja omaisuuttaan koskevista asioista. Perhehoitaja ei pääsääntöisesti voi toimia perhehoitoon sijoitetun edunvalvojana tai yksityisvarojen hoitajana.

Asiakkaalla on oikeus päättää omista käyttövaroistaan. Perhehoidossa olevan henkilön käyttövarat tulee käyttää ensisijaisesti hänen yksilöllisiin tarpeisiinsa ottaen huomioon henkilön elämisen laatua ja elämänpiiriä rikastuttavat ratkaisut.

Jatkuvan pitkäaikaisen perhehoidon asiakkaan perhehoitokodissa olevasta kiinteästä omaisuudesta on pidettävä omaisuusluetteloa. Omaisuusluetteloon kirjataan asiakkaan varoilla kaikki yli 200 euroa maksaneet hankinnat. Omaisuusluettelo laaditaan perhehoidon alkaessa ja perhehoitaja päivittää omaisuusluetteloa yhdessä asiakkaan ja omaisen tai edunvalvojan kanssa.

6.4 Perhehoidossa olevan asiakkaan valitus- ja vaikutusmahdollisuudet

Sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus hyvään palveluun ja kohteluun. Asiakkaalla on oikeus olla osallisena neuvoteltaessa häntä koskevista asioista ja hänen oma mielipiteensä tulee ottaa huomioon ratkaisuja tehtäessä. Erimielisyyksien ilmetessä on ensisijaisesti pyrittävä neuvottelemalla pääsemään yhteiseen ratkaisuun. Asiakas voi hakea muutosta saamaansa päätökseen. Oikaisuvaatimusohjeet lähetetään aina päätöksen yhteydessä ja voi tehdä asiasta kirjallisen muistutuksen. Hyvinvointialue Soitella on nimetty sosiaali- potilasasiavastaava, jonka tehtävänä on seurata asiakkaiden oikeuksien ja aseman toteutumista. sosiaali- potilasasiavastaavan tehtäviin kuuluu myös avustaa ja neuvoa muistutuksiin liittyvissä asioissa. Muistutukseen pitää vastata kohtuullisen ajan kuluessa. sosiaali- potilasasiavastaavaa voi myös pyytää toimimaan sovittelijana. Asiakas tai hänen omaisensa voi myös kannella saamastaan kohtelusta alueellaan toimivaan aluehallintovirastoon.

6.5 Asiakkaan kuolema perhehoidossa

Perhehoitajalla tulee olla tieto perhehoidossa olevan henkilön mahdollisesta hoitotahdosta, jonka mukaisesti hän toimii. Jos hoidettava kuolee perhehoidossa, perhehoitaja soittaa hätänumeroon 112 ja toimii saamiensa ohjeiden mukaan. Poliisi tulee tarvittaessa perhehoitajan kotiin ja toteaa tilanteen. Samalla suljetaan pois mahdollinen rikosepäily. Tämän jälkeen vainaja siirretään lähimpään terveyskeskukseen, jossa lääkäri vahvistaa kuoleman.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa asiasta omaisille ja hyvinvointialue Soitelle. Perhehoidon vastuutyöntekijä järjestää perhehoitajalle tarvittavan tuen. Perhekodissa voidaan järjestää muistotilaisuus. Toimeksiantosopimus purkautuu ilman irtisanomista ja pitkäaikaiselle perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio kahden viikon ajalta.

7. Perhehoitajan oikeudet ja velvollisuudet

Perhehoitajan ja hyvinvointialueen oikeudet ja velvollisuudet perustuvat lainsäädäntöön. Perhehoitajan vastuihin kuuluvat hyvän, suunnitelman mukaisen perhehoidon toteuttaminen sekä tasavertainen perheenjäsenyyden turvaaminen.

Perhehoitaja sitoutuu yhteistyöhön perhehoidossa olevan henkilön lähiomaisten, perhehoidon vastuutyöntekijän ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Perhehoitajan tulee mahdollisuuksien mukaan tukea ja mahdollistaa hoidettavan ja hänen läheistensä välistä tiivistä yhteydenpitoa ja kanssakäymistä.

7.1 Tietojensaantioikeus ja tietojen säilytys

Perhehoitajalla on oikeus saada sellaiset hoidettavaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä hoivan ja huolenpidon onnistumiseksi. Perhehoitajalle voidaan antaa sellaisia salassa pidettäviä asiakastietoja, jotka hän tarvitsee perhehoitoa toteuttaessaan.

Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiakirjat ja muut kirjalliset tiedot säilytetään perhehoidossa asiakaskohtaisissa kansioissa lukitussa kaapissa. Hoidettavaa koskevat asiakirjat palautetaan perhehoidon päättyessä hyvinvointialueen perhehoidon vastuutyöntekijälle tai sovitaan muusta asianmukaisesta asiakirjojen hävittämisestä.

7.2 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus

Perhehoitajaa sitoo elinikäinen salassapito- ja vaitiolovelvollisuus, joka tarkoittaa, että asiakasta tai hänen läheisiään koskevia salassa pidettäviä tietoja ei saa ilmaista sivullisille myöskään siltä osin, kun ne koskevat muita kuin asiakasta itseään. Salassa pidettäviä asiakastietoja ei saa käyttää omaksi tai toisen hyödyksi tai vahingoksi.

Salassa pidettävää asiakirjaa tai sen kopiota ei saa näyttää eikä luovuttaa sivulliselle eikä antaa sitä teknisen käyttöyhteyden avulla tai muulla tavalla sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi. Salassa pidettävistä tiedoista voi sivullisille antaa tietoa toimivaltaisen asiakkaan omalla ja/tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella. Laillisella edustajalla on oikeus saada tietoja. Perhehoidossa salassapito- ja vaitiolovelvollisuus koskevat myös hoitajan perheenjäseniä.

Perhehoidon asiakkaan henkilötietojen, asiakastietojen, terveystietojen väärinkäyttö tai tahallinen ohjeiden vastainen toiminta voi johtaa muun ohella rikosoikeudellisiin seuraamuksiin.

Perhehoitajan on kunnioitettava asiakkaan yksityisyyttä ja käsiteltävä erityisellä huolella asiakasta koskevia henkilötietoja ja asiakasasiakirjoja. Asiakkaan henkilötietoja sisältäviä tallenteita kuten valokuvia ja videoita ei saa näyttää tai julkaista esimerkiksi sosiaalisessa mediassa ilman asiakkaan suostumusta.

Asiakasta koskevia henkilötietoja/asiakasasiakirjoja ei saa lähettää sähköpostilla, tekstiviestillä tai sosiaalisen median (WhatsApp, Instagram, Teams tms.) välityksellä.

7.3 Perhehoitajan ilmoitusvelvollisuus

Perhehoitolain mukaan perhehoitaja on velvollinen ilmoittamaan perhehoidossa tapahtuneista muutoksista vastuutyöntekijälle sille hyvinvointialueelle, joka on sijoittanut hoidettavan sekä hyvinvointialueelle, jossa perhekoti sijaitsee.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa hyvissä ajoin perhehoidon vastuutyöntekijälle seuraavista asioista:

- perhehoidossa olevien henkilöiden perhehoitoon vaikuttavista terveydentilan ja/tai toimintakyvyn muutokset
- perhehoidon keskeytykset
- oman elämäntilanteen muutokset, sairastumiset, muut esteet tehtävän hoitoon
- perhesuhteiden muutokset
- perhekodissa tapahtuvat muutokset (remontti, kotieläimet)
- suunnitellut vapaat ja niiden aikaiset järjestelyt
- sattuneet tapaturmat, väkivalta ja suojaamistoimenpiteet ilmoitetaan välittömästi tapahtuman jälkeen ja niistä tehdään myös HaVa-ilmoitus
- muut mahdolliset tärkeät perhehoitotyöhön vaikuttavat asiat

8. Hyvinvointialueen oikeudet ja velvollisuudet

Hyvinvointialueen oikeudet

- tehdä yhteiseen neuvotteluun perustuva päätös perhehoitopaikasta
- saada tieto perhehoidosta ja perhekodissa suunnitelluista/tapahtuneista muutoksista

Hyvinvointialueen velvollisuudet

- antaa perhehoitajalle hoivan ja huolenpidon toteuttamisen kannalta välttämättömät asiakasta koskevat tiedot
- järjestää perhehoidon tuki
- nimetä vastuutyöntekijä perhehoitajalle
- järjestää perhehoitoon sijoitetun asiakkaan tarvitsemat palvelut
- vastata perhehoidon palkkioista, korvauksista ja asiakasmaksuista
- arvioida perhehoidon toteutumista yhdessä asiakkaan, hänen läheisten ja perhehoitajan kanssa
- valvoa perhehoitoa/perhekotia
- tehdä päätös perhehoidon päättymisestä

9. Perhehoidon ohjaus ja valvonta

Perhehoidon ohjaus ja valvonta ovat osa perhehoidon toteuttamista ja toistuu perhehoidon aikana eri muodoissa. Perhehoidon ohjaus ja valvonta aloitetaan perhekodin ja perhehoitajuuden käynnistämisympäristössä ja se jatkuu niin kauan, kun toimintaa ylläpidetään. Ohjauksella ja valvon-
nalla voidaan myös puuttua mahdollisiin epäkohtiin.

Ennen perhehoidon käynnistämistä tapahtuva ohjaus ja valvonta

Perhekodin ohjaus ja valvontaprosessi aloitetaan ennakkovalmennuksen aikana. Perhehoitajuuden valmennusaikana arvioidaan perhehoitajan soveltuvuutta tehtävään sekä kodin ja sen ympäristön soveltuvuutta perhehoitokodiksi. Tarkentavaa tietoa aiheesta saa tämän toimintaohjeen kohdassa; Perhekoti ja perhekodin turvallisuus.

Ohjaus ja valvonta perhehoitajuuden aikana

Hyvinvointialueen tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu perhehoitolain mukaisesti ja että hoidettava saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka järjestetään sen hyvinvointialueen toimesta, johon henkilö on sijoitettu. Hyvinvointialueen sosiaalihuolosta vastaava toimielin voi tarkastaa perhekodin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat voidaan tarkastaa ainoastaan, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan aseman ja asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi. Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastaja on päästettävä kaikkiin perhehoitopaikan tiloihin. Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana. (Perhehoitolaki 263/2015 22 §.)

Epäkohtiin puuttuva ohjaus ja valvonta

Jos perhekoti tai perhehoito todetaan asiakkaalle sopimattomaksi tai puutteelliseksi, vastuutyöntekijän on pyrittävä ohjauksen avulla saamaan aikaan korjaus asiassa. Jollei korjausta ole asetussa määräajassa tapahtunut, on vastuutyöntekijän huolehdittava, että asiakkaan hoito järjestetään hänen etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa asiakkaat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan muuhun hoitopaikkaan tai heille järjestetään toinen perhehoitaja.

Hyvinvointialueella on valvontasuunnitelma ja lisäksi kullakin Soiten yksiköllä on oma omavalvontasuunnitelmansa. Toimeksiantosuhteisen perhehoidon ennakoivaa valvontaa ovat esimerkiksi perhehoitajalle annettu ohjaus ja tuki. Valvontaa ja ohjausta toteutetaan omavalvonnan kautta.

Vastuuviranhaltijan suorittama ohjaus- ja valvontakäynti perhehoitajan kotiin tehdään vähintään kerran vuodessa. Perhehoitajalle annetaan ohjaus- ja valvontakäyntiin liittyvä lomake etukäteen täytettäväksi ja valvontakäynnillä se käydään yhdessä keskustellen läpi.

Soiten sivuilla voi tehdä sähköisen huoli-ilmoituksen, mikäli herää huoli, että perhehoito ei toteudu asianmukaisella tavalla. Ilmoitus välittyy sähköisen järjestelmän kautta suoraan Soiten sosiaalipäivystykseen. Kun olet ilmoittanut huolesi, siirtyy hoidon- ja avuntarpeen arviointi sosiaalihuollon viranomaisten vastuulle.

10.Toimintaohjeen voimaantulo

Soveltamisohje on laadittu 2025 monialaisessa työryhmässä, johon on kuulunut jäseniä vammais- palveluista ja iäkkäiden palveluista.

Soveltamisohje on käytetty lausuntokierroksella Keski-Pohjanmaan perhehoitajat ry sekä Soiten alueen perhehoitajilla.

Tämä soveltamisohje tulee voimaan 1.1.2026.